

Ekonomide Rüzgar Tersine Dönmesin

Erdem ALPTEKİN

2001 krizinin yaralarının sarılması ile birlikte ülkemiz ekonomik alanda etkileyici bir dönüşüm sürecine girmişti.

Bankacılık sistemi yeniden yapılandırılmış, mali disiplin sağlanarak bütçe açıklarının ve kamu borç stokunun GSMH'ye oranı düşürülmüş, 23 çeyrek kesintisiz büyüme sağlanmış ve en önemlisi yıllardır kronik bir sorun haline gelen enflasyon sorunu tam olmasa da kısmen kontrol altına alınmıştı.

Ancak özellikle 2007'de cari açık, büyüme ve işsizlik gibi temel makroekonomik göstergelerin olumsuz sinyaller vermesi, 2008'de farklı önlemlerin alınması gerekliliğini ortaya koyuyor.

2007 yılı içerisinde yaşanan 2 seçim, küresel piyasalardaki dalgalanmalar ve terör sorunu; ekonomideki çarkların yavaşlamasında önemli rol oynadı.

23 çeyrektir kesintisiz büyüyen ekonomimizde 2007 3. çeyrek itibariyle son 23 ayın en kötü büyüme oranı kaydedildi.

Aynı zamanda enflasyon hedefi de yüzde 4'lük hedefi ikiye katladı ve yılı yüzde 8,39 ile kapattı.

Yeniden hızlı bir büyüme sürecine girebilmenin yolu, ekonomik ve siyasi istikrarın korunmasının yanı sıra yapısal reformların hayata geçirilmesinden geçiyor.

İhracat ve doğrudan yabancı yatırımlar hedeflerine ulaşılsa da kronik problemler (işsizlik, cari açık ve dış ticaret açığı) konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilemedi.

Bunun yanı sıra; küresel sarsıntılar, ekonomimizin zaman zaman yoldan sapmasına neden oldu.

Ağustos ayında başlayan küresel dalgalanmanın etkileri halen devam ediyor.

ABD ekonomisindeki olası bir yavaşlama veya durgunluk, dünyanın dört bir yanına çok kısa zaman içerisinde yayılıyor.

Dünya piyasaları adeta ABD ile yatıp ABD ile kalkıyor.

Bu nedenle, dünya ekonomisi yeni yıla da temkinli bir iyimserlik içinde giriyor.

Küresel düzeyde devam etmesi beklenen dalgalanmalar, ekonomimizi de yakından etkileyecek.

AR&GE BÜLTEN 2008 OCAK – EKONOMİ

Yurtdışında yaşanan kredi ve likidite risklerinin sistematik bir soruna dönüşmemesi ülkemiz ekonomisi için çok önemli.

Petrol ve altın başta olmak üzere ham madde fiyatlarının önümüzdeki dönemde yeni rekorlar kırmaması da beklentiler dahilinde.

Yüksek oranda enerji ithalatı yapan ülkemiz için faturanın daha da kabarcacağı beklentisi hakim.

Bu nedenle, petrolün varil fiyatının 100 doları aşması halinde enflasyon ve faizlerdeki yükselişin nasıl önleneceği konusunda savunma tedbirlerini hayata geçirmemiz gerekiyor.

Ayrıca paramızın değerinin bu konumunda bile sıkıntı yarattığı düşünülürse daha da azalması halinde ekonomiye olan etkilerinin tartışılması ve tedbirlerin alınması şart.

Bu nedenlerden dolayı 2008, küresel gelişmelerin çok yakından takip edileceği yıl olarak bizleri bekliyor.

Yarım kalmış veya hiç başlanmamış reformlar 2008 yılında hayata geçirilmeyi bekliyor.

Yanı sıra, kamu bankaları ve enerji sektöründeki özelleştirmeler, yabancı sermayenin 2008 yılında da ilgisini ülkemize yöneltecek.

Enflasyon ve cari açık konusu, 2007'de olduğu gibi 2008 yılında da sıkça tartışılacağı benziyor.

İhracat ve ithalat artışının 2008'de de hız kesmeyeceği görünüyor.

Bütçe 2006 ve 2007 yıllarına göre daha büyük bir açık verecek ancak GSMH büyüdüğü için bütçe açığının GSMH'ye oranının yine Maastricht Kriteri olan yüzde 3'ün altında kalması söz konusu olacak.

Yüzde 5,5'lik büyüme ve yüzde 4 enflasyon hedefi ekonomik programın olmazsa olmazları konumunda.

Büyüme hedefi 2008 yılında yüzde 5'ten yüzde 5,5'e yükseltilirken, enflasyon hedefi ise yine yüzde 4'te sabit kaldı.

Merkez Bankası'nın kararlılıkla ve hiçbir kesimin eleştirisine aldırış etmeden uyguladığı sıkı para politikasına rağmen enflasyon 2007 yılı sonunu yüzde 8,39 ile kapattı.

2008 yılında kuraklık ve benzeri nedenlerle artabilecek gıda fiyatları, dünya ham madde ve enerji fiyatlarındaki rekor artışlar, enflasyon hedefinin tutturulmasının önünde güçlü engeller olarak duruyor.

AR&GE BÜLTEN 2008 OCAK – EKONOMİ

Ayrıca Merkez Bankası'nın enflasyon beklentilerini revize etmesi, faiz oranlarında beklenen indirimin önümüzdeki aylara ötelenebileceğine işaret ediyor.

Tablo 1. Türkiye Ekonomisi Temel Göstergeler

Temel Göstergeler	2006	2007	2008
	Yıllık	Son Açıklanan	Hedef
Gayri Safi Milli Hasıla (Cari, Milyar Dolar)	399,6	348,7*	520,1
Büyüme Hızı (%)	6,0	4*	5,5
Kişi Başına GSMH (Dolar)	5.477	---	7.000
Dönem Sonu ABD Doları Satış Kuru (YTL/\$)	1,42	1,16	---
ÜFE (Yıllık, %)	11,58	5,94	---
TÜFE (Yıllık, %)	9,65	8,39	4
İhracat (Milyar \$)	85,1	97,4**	117
İthalat (Milyar \$)	137,0	153,7**	182
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-31,4	-32,7**	---
Bütçe Gelirleri (Milyar YTL)	171,3	174,7**	204,5
Bütçe Giderleri (Milyar YTL)	175,3	184,4**	222,3
Bütçe Dengesi (Milyar YTL)	-4,0	-9,7**	-17,7

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Maliye Bakanlığı, Merkez Bankası

*Eylül 2007

**Ocak-Kasım 2007

2008 yılında da enflasyonla mücadelenin çok sert şekilde süreceği görünüyor.

Amaç; enflasyonda yüzde 4'lük hedefi tutturmanın yanı sıra 23 çeyrektir kesintisiz büyüyen Türk ekonomisini sağlıklı ve sürdürülebilir büyüyen bir yapıya kavuşturmak.

İstikrardan taviz vermeden, daha az kamu borçlanması yoluyla ancak cari açığa dikkat ederek sürdürülebilir bir büyüme politikası hedeflenmesi gerekli.

2008 yılı büyüme hedefi için ise, özel sektörün yatırım harcamaları çok önemli.

AR&GE BÜLTEN 2008 OCAK – EKONOMİ

OECD, üye ülkeler üzerinde yaptığı araştırma sonucunda ülkemizin 2007 yılı sonu itibariyle yüzde 5,1, 2008 yılında yüzde 5,8, 2009 yılında ise yüzde 6,3 büyüyeceğini tahmin etti.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

OECD, Mayıs ayında 2007 büyümemizi yüzde 5,7 olarak tahmin etmesine rağmen Aralık 2007 itibariyle bu tahmin yüzde 5,1'e çekildi.

Ayrıca raporda Temmuz ayındaki genel seçimlerden sonra ekonominin tekrar canlandığına fakat mali disiplinin seçimler nedeniyle gevşediğine ve faiz dışı fazla hedefinin, GSMH'ye oranının 2007 sonu itibariyle yüzde 4,5'ta kalacağına dikkat çekiliyor.

2007 yılında yaşanan ekonomik dalgalanmalar, siyasi belirsizlikler ve küresel sarsıntılar ekonomimizi olumsuz etkilese de 2008'de büyümenin seyrini ekonominin iç dinamikleri ile dış dünyada yaşanan gelişmeler belirleyecek.

2008 yılında özel sektör yatırım harcamalarının büyüme üzerindeki etkisi arttırılmak isteniyorsa doğrudan yatırımlar için elverişli ortamın devam ettirilmesi gerekiyor.

İç talep üzerindeki baskı sürdükçe ekonomimizin 2008 yılı içinde yüksek büyüme oranlarına ulaşması zor gibi gözüküyor.

Nitekim 2007'nin üçüncü çeyreğine ilişkin büyüme hızı yüzde 2 oldu ve 2007 yılı 9 aylık büyümesi yüzde 4'e indi.

Yüzde 2'lik büyüme, 2001 krizinden bu yana gerçekleşen en düşük büyüme hızı.

Özellikle tarım sektöründeki küçülme dikkat çekiyor.

2007'nin ilk 9 aylık döneminde yüzde 5,6 küçülen tarım sektörü büyümeyi oldukça olumsuz etkiledi.

Bu olumsuz etkiyi; sanayinin yüzde 5, inşaatın yüzde 11,5 ve ticaretin ise yüzde 3,4 oranında büyümesi azalttı.

2007 yılının ilk dokuz aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi milli hasıla % 11.7'lik artışla 468,4 milyar YTL, ABD doları cinsinden ise % 19.3'lük artışla 348,6 milyar dolar oldu.

Ekonominin seyrini ifade eden bir diğer kavram ise bütçe.

Bütçe ödeneklerinde GSMH'nin yüzde 5,5'ini oluşturan 37 milyar YTL'lik sosyal güvenlik açığı başta seyrediyor.

Bütçemiz bu yıl da bir faiz bütçesi olmaktan kurtulamadı.

Bütçeden yatırımlara ayrılan pay sadece yüzde 6,2 oranında.

Bu oran büyümenin tamamıyla özel sektöre havale edildiğini bizlere gösteriyor.

Ayrıca maliye politikasının temel taşı GSMH'nin yüzde 6,5'i düzeyindeki faiz dışı fazla, yüzde 5,5'e çekildi.

2008 yılını şimdiden tahmin edebilmek için bir takım öncü kriterlere ihtiyacımız var.

Sanayi üretim endeksi, kapasite kullanım oranları, istihdam verileri, tüketim eğilimleri, beklenti anketleri, yeni siparişler gibi öncü göstergeler bize 2008'in genel görünümü hakkında bilgi veriyor.

Tüketicinin ekonomiye olan güveni son aylarda bozulma trendine girdi.

Benzer bir durum sanayiciler için de geçerli.

Sanayi dalındaki genel gidişatla ilgili endişeler var.

İktisadi yönelim anketinin hemen hemen tüm verileri sanayicinin ekonomiye bakışını özetliyor.

Tüketici güven endeksi ve iktisadi yönelim anketinde eğilimin yönü aşağı seyrediyor.

Reel kesim güven endeksinde de bir geri gidiş var.

Merkez Bankası'nın son yaptığı beklenti anketine göre; faiz, kur, cari açık beklentisi artarken büyüme beklentisi ise düştü.

Ekonomide beklentilerin iyiye doğru yol almasının öncelikli koşulu iş imkânlarını iyileştirmek.

İşsizliğe çözüm bulunmadığı sürece her şey anlamsız.

Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı İşgücü Araştırması 2007 Eylül Dönemi Sonuçlarına göre Ağustos ayında yüzde 9,2 olan işsizlik oranı yüzde 9,3'e çıktı.

Genç nüfustaki işsizlik oranı ise daha korkutucu, yüzde 19.

Kentlerde ise bu rakam yüzde 22,5'e tırmanmış durumda.

OECD verilerine göre, üye ülkeler arasında en fazla üniversite mezunu işsiz Türkiye'de bulunuyor.

Üstelik bu oranlar resmi işsizlik verileri.

Çalışmaya hazır ancak iş bulmaktan umudunu kestiği için iş aramayanları da kattığımızda, işsizlik rakamı ürkütücü boyutlara ulaşıyor.

Bu durumda, Türkiye'deki işsiz sayısı ve oranı adeta ikiye katlanıyor.

Asıl sorun büyüme ve istihdam arasındaki ilişkiden kaynaklanıyor.

İstihdam 23 çeyrektir kesintisiz süren büyümeye eşlik edemiyor.

Ortaya “**istihdamsız büyüme**” diyebileceğimiz bir durum çıkıyor.

İstihdamı arttırmak için yeni iş alanların yaratılmasının yanı sıra nitelikli işgücünün de yetiştirilmesi gerekiyor.

Aynı zamanda yatırımların artırılması ve kayıtdışının ortadan kaldırılması ile işgücü piyasaları nefes alabilir.

Ayrıca sosyal güvenlik primleri de oldukça yüksek.

Sosyal güvenlik açıklarının, işveren üzerindeki yüksek prim yükleri ile kapatılması mümkün değil.

İş dünyasının beklentisi sosyal sigorta işveren payının indirilmesi ve asgari ücretin vergiden muaf tutulması.

Bu sayede yeni istihdam alanlarının yaratılmasına katkı sağlanacağı düşünülüyor.

Ekonomik performansın istenilen seviyelerde olmaması ekonomi politikalarında değişiklik yapılması gereğini ortaya koyuyor.

Artık mevcut ekonomi politikaları tedavülden kaldırılmalı çünkü miyadı doldu.

2001 krizinden sonra uygulanan makroekonomik yaklaşımlarla bugünkü yaklaşımların ve ekonomiye bakış tarzının aynı olabilmesi zaten mümkün değil.

Sıcak para akımındaki artışın, YTL'nin değerlendirilmesinin ve yüksek faize devam edilmesinin, ülkemiz ekonomisine uzun dönemde kalıcı zararlar vereceği her uzmanın ortak kanısı.

Dünyanın en yüksek gecelik borçlanma faiz oranını veren ülkemizde yüksek faizler can yakmaya devam ediyor.

Yüksek faizler, KOBİ'lerin yaşamlarını sürdürmelerinin önündeki en büyük engel.

Bu nedenle, mevcut ekonomi politikalarının küresel ekonomik sarsıntılara karşı dimdik ayakta durabilmesi için ekonomi politikalarında düzenlemeler yapılmalı.

İhracatın her ay rekor üzerine rekor kırması veya uluslararası doğrudan yabancı yatırımların zirveye tırmanması genel tabloyu değiştirmiyor.

İhracatçılar, değerli YTL-düşük döviz kuru nedeniyle artık tıkanma noktasına geldiklerini ifade ediyor.

Sanayiciden, çiftçiden ve işçiden gelen yansımalarda aynı yönde.

Maalesef son yıllarda ekonomimizdeki makro iyileşme, tabana yayılmadı.

Etkin bir vergi reformu ile kayıtdışılığın azaltılması gerçekleşmedi.

Sanayi envanteri gerçekleştirilerek bir sanayi stratejisi hazırlanamadı.

KOBİ'lerimize yeterli finansal destek verilemedi.

KOBİ'lere can suyu vermesi düşünülen Anadolu Yaklaşımı istenilen başarıyı yakalayamadı.

Türk Ticaret Kanunu, Hipermarketler Yasası ve Sosyal Güvenlik Reformu kanunlaşamadı.

Özelleştirilecek kurum sayısının gittikçe azalacağı uluslararası saygın kuruluşlar tarafından da dile getiriliyor.

Ülkemizin bundan sonraki yıllarda artık özelleştirmeler yoluyla sermaye girişi sağlayamayacağı ve bu nedenle cari açığın finansmanını sağlamak amaçlı bir takım politikaların geliştirilmesi gerektiği üzerinde duruluyor.

Cari açık büyük risk oluşturuyor.

Dünya hammadde fiyatlarındaki artış, açığı küçültmeyi oldukça zorlaştırıyor.

Cari açıkta en büyük pay dış ticaret açığına ait.

İhracat sayesinde cari açığın hızla kapanabileceğini düşünüyoruz.

Ülkemiz ekonomisinin, düşük döviz kuru ve yüksek faiz politikasına bağlı olarak dış ticaret ve cari işlemler açığında rekor kırmaya devam edeceği ve sıcak parayı 2007'de olduğu gibi yüksek oranda çekeceği anlaşılıyor.

Dünyanın en yüksek reel faizini ödeyen ülkemizde iş alemini rahatlatacak ve yeni yatırım fırsatlarının açılmasına neden olacak önlemlerin hayata geçirilmesi gerekiyor.

İş aleminin umudu iş yapmayı engelleyen tüm barikatların kaldırılması ve kayıtdışı ekonomiyle mücadele edilmesi suretiyle vergi yükünün azaltılması.

2008 yılı, Türk ekonomi hayatında giderek önem kazanan KOBİ'lerin atılım yılı olmalı.

KOBİ bazlı mevcut ekonomi politikalarının uygulanması ve artık KOBİ'lere gereken önemin verilmesi gerekiyor.

KOBİ'lere umut olarak sunulan ancak beklenen etkiyi yaratmayan Anadolu Yaklaşımı'nın yeniden yapılandırılmasının yanı sıra KOBİ'lerin finansal desteklerden ve KOSGEB desteklerinden artan oranda yararlanması sağlanmalı.

Bu nedenle; teşvik sistemi, bölgesel kalkınma projeleri ve sanayi politikaları yeniden gözden geçirilmeli.

Bölgesel bazda yatırım haritasının çıkartılması ve sanayi envanterinin ortaya konulması ile ilgili çalışmaların hızlandırılması gerekiyor.

Teşviklerin sektörel bazda sürdürülmesinin yanı sıra verimlilik esas alınarak teşviklerin yüksek katma değerli teknoloji yoğun ürünlere verilmesinin önü açılmalı.

Ülkemiz istihdamına ve ihracatına önemli katkılarda bulunan serbest bölgelerdeki vergi muafiyeti yeniden sağlanmalı.

İstihdam üzerindeki kamusal yüklerin azaltılması ve SSK payının yüzde 5 oranında indirilmesi 2008 yılında iş aleminin en öncelikli beklentileri arasında.

Ayrıca, 2013 yılında Ar-Ge'ye 16 milyar dolar kaynak ayrılmasının hedeflenmesi, ekonominin sıçraması yolunda kilit noktayı oluşturacak.

Ülkemizi gelişmiş ülke sınıfına sokabilecek en önemli unsur, bilimsel araştırmalar ve bunun ekonomiye uygulanması.

Çünkü dünya piyasalarında söz sahibi olmanın ve o piyasalarda tutunmanın yolu teknolojik atılım yapmaktan geçiyor.

Daha da önemlisi; kalkınmanın tek çıkış yolu var: "Teknolojik Gelişme".

Dünya teknolojik rantından pay almak ve ihracatta dinamik ürünler skalasında yukarı çıkmak zorundayız.

İhracattaki başarıyı sürekli kılmak ve dünya pazarlarında rekabet gücünü arttırmak istiyorsak ileri teknolojiye dayanan bir yapıya geçmeliyiz.

Bu nedenle ülkemizin izleyeceği ekonomik rota çok önemli.

Ekonomik rotadan sapılmaması ve ekonomik performansın daha da yukarılara taşınması için Sosyal Güvenlik Reformu, Türk Ticaret Kanunu, Hipermarketler Kanunu, Kamu Yönetim Reformu gibi ülkemize lig atlatacak yapısal reformların tamamlanması ve uygulamaya geçilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Kaynaklar:

www.tcmb.gov.tr

www.tuik.gov.tr

www.maliye.gov.tr

www.hazine.gov.tr

www.sanayi.gov.tr

www.dpt.gov.tr